

NATUURVERENIGING

KEN'EN GENIET

HOEFBLAD

62° jaargang nr. 3 zomer

Hoefblad

voorzitter Christ Grootzwagers
Programmavoorbereiding Kamilletuin 6
Krantenberichten 5103 CB Dongen
tel. 06-43154545 voorzitter@kenengeniet.nl

secretaris Fia Grootzwagers
Programmavoorbereiding Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996 secretaris@kenengeniet.nl

penningmeester en John van Meggelen
ledenadministratie Schoolsticht 47
Rabobank Dongen 5102 GD Dongen
IBAN: tel.0162-517996
NL44 RABO 0111984114 penningmeester@kenengeniet.nl

bezorging hoefblad Marie-José van Gestel
Opgave excursies Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230
mjvangestel.burmanje@outlook.com

bestuurslid Anton Staps
Paardenbloem 7
5102HS Dongen
tel. 06-13402220 of 0162-226994
amoms@ziggo.nl

Vacature

Op dit moment zijn we op zoek naar een nieuw bestuurslid hebt u belangstelling neem dan contact op met ons als bestuur

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór 1 augustus bij het redactie-adres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, word bestand, lettertype Calibri en foto's los als jpg bestand**. Het e-mail adres is: hoefblad@kenengeniet.nl
Redactie: Jos van Dongen, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

BIJ DE VOORPAGINA DE LINDEPIJLSTAART

De voorpaginafoto is deze keer gemaakt door Hanny Oerlemans tijdens een wandeling door Huis ter Heide. Ter hoogte van het Leikeven staat een bijzondere boom, een eik, welke door beschadiging van de bast bloedt. Als je er langs loopt en het is wat warmer, dan ruik je de geur al van grote afstand. Nachtvinders zijn helemaal uitgerust met een sterke geurwaarnemer, dit in de vorm van hun geveerde voelsprietten. Op grote afstand nemen ze zo geuren waar en vinden dan ook gemakkelijk deze boom, waar ze zich tegoed doen aan de rijke sappen.

De nachtvlinder

De lindepijlstaart (*Mimas tiliae*) is een nachtvlinder uit de familie van de pijlstaarten

(Sphingidae). Deze vlinder heeft een spanwijdte van 60 tot 80 mm en komt voor in het noordelijk deel van het Palearctisch gebied. De rupsen voeden zich voornamelijk met bladeren van linde, iep, els en Prunus.

De lindepijlstaart vliegt in één generatie per jaar in het noorden, van mei tot begin juli, terwijl in warmere gebieden twee generaties mogelijk zijn, van mei tot juni en juli tot augustus. De soort overwintert als pop in de grond, meestal in de buurt van de waardplant. Heb je deze vlinder ooit in het wild gezien? Ze kunnen behoorlijk indrukwekkend zijn!

De rups

De rups van de lindepijlstaart valt op door zijn blauwe, voor pijlstaarten kenmerkende hoorn aan de achterzijde van zijn lichaam. De kleur van de rups is groen met gele en rode markeringen. Zijn voornaamste waardplanten zijn de linde, iep, els en Prunus. De kleur van de rups verandert in grijs-geel of zelfs paars-bruin als hij klaar is om zich te verpoppen. In deze fase gaat hij op zoek naar een plek om zich te verpoppen en hij wordt gedurende deze periode dan ook het vaakst gesignaleerd.

Bloesemtocht met eieren ?

Altijd al een keertje willen doen, de bloesemtocht. Tien kilometer wandelen in een buitengebied en allerlei bloesems in geuren en kleuren bewonderen. De tocht loopt rond de vestingstad Buren in de Betuwe. Op stap dus met de verrekijker en rugzak met proviand. We gaan door een uitgestrekt gebied van weilanden en akkers en heel veel appel- en perenbloesem. Zo'n vijf kilometer verder met dezelfde bloesempracht om je heen ben je blij met de weilanden tussendoor en de vele verschillende vogels die het in deze tijd van het jaar enorm druk hebben met elkaar en ons 'niet zien' of hooguit als twee wandelende bomen willen beschouwen.

Zwaluwen, buizerds, veldleeuweriken, kieviten, tjiftjafs...allen met hun soort-eigen zang en vlieggedrag. De roep van de kievit is zo vrolijk en je weet dat er dan nog vele zonnige dagen in het verschiet zijn. De verrekijker doet goed dienst vandaag, zoveel kieviten bij elkaar op 1 vierkante kilometer heb ik nog nooit gezien. Ook zien we hier en daar de kievitseieren in de weilanden

liggen met boven hun zwevende en vreugdekreten slakende kievitsouders.

Hee.....wat doet die kievit raar.!? Zo'n 20 meter verderop zien we op de grond een kievit met de kop in het gras en de staart in de lucht rondjes draaien om weer voor enkele tellen terug te komen in de normale stand en vervolgens weer de staart omhoog steekt. Door de verrekijker zien we dat de kievit terwijl zijn staart omhoog wijst, aan het persen is. Wat bijzonder om eens goed te kunnen bekijken hoe een vogel een ei legt naast de andere twee eitjes die er al liggen.

Na verschillende malen persen door de kievit en het goede zicht op haar uitlaat waar je het ei duidelijk ziet zitten, verwachten we dat elk moment de bevalling spoedig voorbij zal zijn. Na tien minuten komen er twee kieviten zweven boven de

zwoegende kievit mama als bescherming tegen vogels die graag een eitje meepikken. De ene klinkt bezorgd en de ander kwettert dat het goed komt en zweeft weer naar het eigen nest terug.

Gelukkig, de eieren leggende kievit staat er niet alleen voor en de kievit papa komt enkele meters boven haar hangen met een bemoedigend gekwetter. Hij stijgt weer op met zijn lange flappende vlucht en de staart van het kievit vrouwtje gaat weer

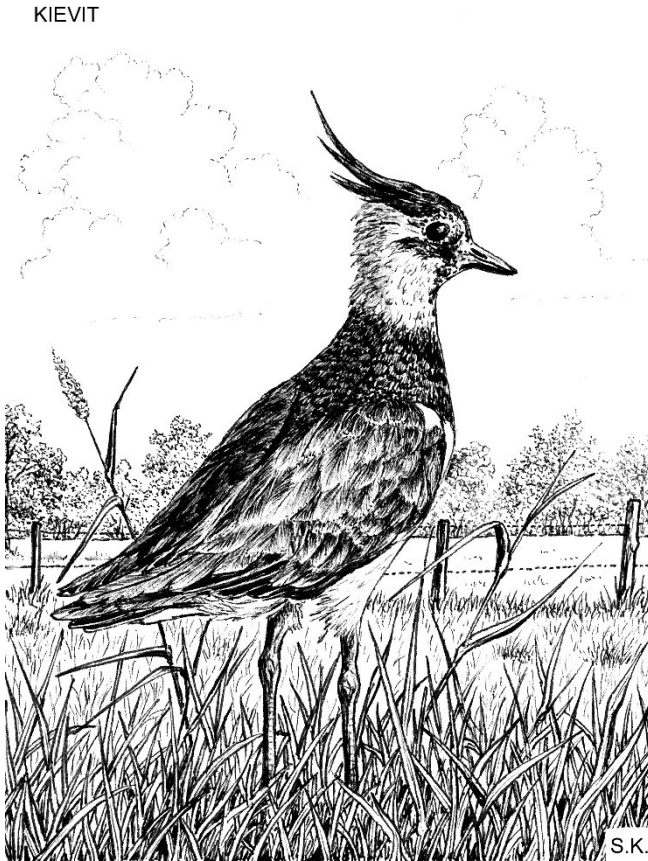
eens omhoog om te persen. Onbewust pers ik mee waardoor een zuchtje wind ontsnapt excuses maar je leeft zo mee omdat je weet hoe hard er gewerkt moet worden bij een bevaling.

Na weer enkele minuten komt het kievit mannetje naast haar zitten en samen wordt er wat gemurmeld waarop het vrouwtje plots hard piept en het mannetje eieren voor zijn geld kiest.

Eindelijk, daar valt het ei op de grond en het vrouwtje zakt door haar poten voor een welverdiende rust na zo'n top-prestatie. Het mannetje landt bij het ei, bekijkt het trots en rolt het bij

de andere 2 eieren. Altijd gedacht dat eieren leggen bij vogels maar enkele minuten duurde, zoiets als bij ons het ontlasten, twee tot drie keer persen en floep.

We gaan weer op pad in de wetenschap dat kieviten sociaal zijn en werpen nog een laatste blik op de drie kievitseieren. Uitgebroed gaan ze de toekomst vertegenwoordigen als sierlijke vogels met een groen paarse metaalglans op hun zwarte rug en de lange kuif op hun kop die ze met recht fier dragen.

Wandeling 16 maart 2025 Wortelkolonie en Castelreese Heide.

Op 16 maart maakten we met als gids de ondergetekende een 'grensoverschrijdende' wandeling over de landlopers kolonie bij Wortel in België en de Castelreese Heide in Nederland, waarvan hieronder een kort verslag. Maar eerst een korte historie over de Wortelkolonie.

Ontstaan landlopers kolonie.

In 1822 werd door Johannes van den Bosch en zijn Maatschappij van Weldadigheid in Wortel, dat toen deel uitmaakte van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, een zgn. kolonie van weldadigheid gesticht. Eerder had hij al dergelijke kolonies opgezet in Drenthe maar nu kreeg hij de opdracht hetzelfde te doen in de Zuidelijke Nederlanden. Deze kolonie werd gesticht op de gronden van de in 1794 voor de Fransen ontvluchte hertog Konstantijn van Salm-Salm, en op de gemene gronden van Wortel. Er werden 25 houten boerderijen gebouwd van waaruit door kolonisten ontginningswerken werden uitgevoerd. Reeds in 1828 was het aantal boerderijen gegroeid tot 125 met tussen de vijfhonderd en zeshonderd kolonisten en werd het gebied opgesplitst in een Vrije Kolonie I, een Vrije Kolonie II en een Onvrije Kolonie III, deze laatste was een strafkolonie en gevestigd in het nabij gelegen Merksplas. In 1830 kwam de Belgische Revolutie en in 1838 de afscheiding van België. Er ontstonden financiële problemen welke tot opheffing van deze kolonies hebben geleid.

In 1866 nam België een wet aan tegen landloperij en dit leidde rond 1880 tot het ontstaan van de Landlopers kolonie. Pas in 1993 werd in België de wet tegen landloperij afgeschaft en konden de nog aanwezige landlopers gaan en staan waar ze wilden, maar een aantal besloot toch te blijven, waarvan de allerlaatste nog in 2023 in de kolonie woonde. Sinds 2021 staat de Wortel-Kolonie op de Unesco-Werelderfgoedlijst, niet als monument maar als cultureel landschap.

Wortelkolonie

Na een rit vanuit Dongen van ongeveer drie kwartier parkeerden we tegenover bezoekerscentrum “De Klapenster” waar de gids een korte uitleg geeft over het ontstaan van de Wortelkolonie en over de te volgen wandeling. Dit keer was het dragen van laarzen geen must, de te lopen route was overwegend over droge paden die door de weersomstandigheden van de afgelopen periode goed begaanbaar waren. Het gebied Wortelkolonie kenmerkt zich door lange brede rechte paden tussen voor het merendeel graslanden, akkers en bossen. Dit dateerde uit de tijd dat de hier liggende zogenaamde ‘woeste gronden’ werden ontgonnen door de kolonisten. Aan weerszijden van de paden staan oude eiken. Al snel komen we bij het Bootjesven waar diverse zitbanken staan en ook een bouwwerk met diverse informatieborden. Het gebied is in beheer van Natuurpunt, een Belgische organisatie die zich bezig houdt met beheer van veel natuurgebieden. Aan de overzijde van het Bootjesven waren hoog in de bomen ooievaars te zien en ook nog enkele aalscholvers. We liepen verder het pad af met aan de rechterkant bos en aan de linkerkant een drassig heidegebied dat niet toegankelijk was.

Bootjesven

Bootjesven

Op het einde van dit pad gingen we linksaf en komen in een wat ander landschap. Langs het pad staan onder meer beuken en hier zien we tegen een beukenstam een sigaarzakdrager (*Taleporia tubulosa*). Dit is een vlindertje uit de familie der zakjesdragers. De mannetjes hebben rafelige vleugeltjes en vliegen in mei en juni, de vrouwtjes hebben geen vleugeltjes. De rupsjes spinnen zich in zakjes en zitten op stammen van bomen waar ze eten van de op die stammen groeiende mossen. Wat wij zien tegen deze stam is zo'n zakje, hierin zit vermoedelijk een (verpopt) rupsje, wachtend op de tijd dat ze als vlindertje kan uitvliegen (of uitkruipen....). Al met al weinig opvallend, wellicht is hier nooit aandacht aan besteed tijdens een natuurwandeling, maar ook kleine dingen die niet opvallen zijn de moeite waard om te kennen en er vervolgens van te genieten!

sigaarzakdrager

Pauze

Iets verderop staat links een zittafel en is het tijd voor ons eerste bakje koffie, broodje of ander meegebracht lekkers, op vervolgens weer verder te gaan. Rechts zien we een zogenaamde stekelbrem, een veel kleiner struikje dan de gewone brem en niet te verwarren met de gaspeldoorn.

Pijpestro

De stekelbrem is niet zo algemeen en valt veel minder op dan de twee andere genoemde soorten. Vervolgens komen we door een stukje bos met aan de rand een ven met heide dat met dit weer een prachtig uitzicht biedt. We steken een dwarspad over en komen in een wat hoger gelegen heidegebied met heel veel pijpenstrootje

Heidestaartje

kopjesbekertjesmos

en op de grond gevorkt heidestaartje en kopjesbekertjesmos, twee korstmossen die hier veel voorkomen.

Vervolgens komen we in een stuk weiland en ongemerkt zitten we in Nederland, want even verderop ligt de weg van Baarle naar

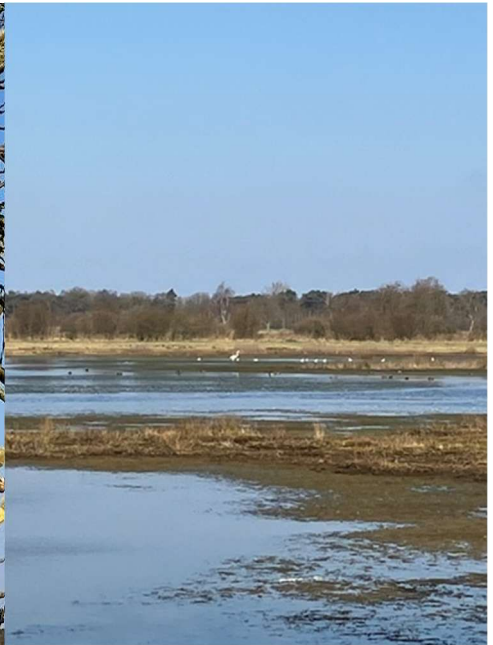
Hoogstraten. We zitten hier in het smalste stukje Nederland, het is maar enkele honderden meters breed, want zowel aan de noordkant als aan de zuidkant grenst het weer aan België. Alleen de weg ligt helemaal in Nederland. We lopen door de wei langs de wegberm en zien in de zon beschenen berm plotseling een kleine hagedis. Een foto hiervan maken met de telefoon levert een zoekplaatje op, zowel door de schutkleur als door de grootte van deze levendbarende hagedis.

Wilgenkatjes

Langs het pad staan diverse wilgenkatjes en door de gevorderde bloei is de tweehuisigheid van deze wilgensoort goed te zien; de korte gele bloeiwijzen (meeldraden) staan aan de mannelijke struiken, de lange groene bloeiwijzen (stampertjes) staan aan de vrouwelijke struiken. Na nog een korte rustpauze met onder meer uitzicht over vennen met veel witte vogels, waaronder de zilverreiger, gaan we linksaf nog door een stukje bos en komen op een pad dat weer de grens vormt.

bloeiende wilgenkatjes

ven met o.m. zilverreiger

Terug in de Belgische landlopers kolonie staan we nog even stil bij een informatiebord over een vleermuizenkelder en vervolgen we verder onze weg naar de Klapenster waar we achter op het zonnige buitenterras nog een drankje nuttigen waarna we weer huiswaarts keren.

Jos van Dongen

PAAPJE

Deze keer eens wat anders, een belevenis van mijzelf, Christ Grootzwagers, een foto die per toeval genomen is. Raar zult u zeggen, maar op het moment van schieten had ik niet meteen in de gaten wat ik daadwerkelijk vast legde. Soms kun je zo jezelf vergissen, zelf was ik in de veronderstelling dat ik een roodborsttapuit fotografeerde, een soort die wel wat weg heeft van het paapje. We liepen door de polder Zonzeel, een gebiedje wat we regelmatig bezoeken, op zoek naar vogels, in het bijzonder rietvogels. Het is een leuk gebied, als je eens iets anders wilt zien als bos en tuinvogels. Langs de spoorlijn naar Zevenbergschen Hoek, ligt dit terrein van Staatsbosbeheer. Het is ingericht als vogelreservaat, je kunt er tal van weidevogels

vinden, rietvogels en vogels van plas en dras, kortom een vogelparadijs. Wij gaan altijd in het bijzonder voor de blauwborst, welke hier ook broedt, maar zich lang niet altijd laat zien, net als bij deze wandeling.

Rietvogels

In het riet zag ik ineens een vogeltje zitten en dan moet je snel zijn en je plaatje schieten. Soms pakt dit verrassend uit, net als deze keer. Pas thuis ontdekte ik, dat ik toch iets bijzonders waargenomen had, want een paapje laat zich niet zomaar zien. Op het grote computerscherm werd het me pas duidelijk, eigenlijk even een baalmoment, want Hanny stond even van mij vandaan en als ik toen geweten had dat ik een paapje zag, dan had ik haar wel gewaarschuwd. Jammer genoeg heb ik er ook niet bij stil gestaan de vogel te filmen, allemaal door de veronderstelling dat ik te doen had met een roodborsttapuit, een fout die ik nu nooit meer zal maken. U ziet door vallen en opstaan leer je vanzelf beter opletten.

Het Paapje

Het **paapje** (*Saxicola rubetra*) is een kleine zangvogel uit de vliegenvanger familie. Het is een trekvogel die broedt in kruidenrijke graslanden en overwintert ten zuiden van de Sahara. Paapjes zijn herkenbaar aan hun lichte wenkbrauwstreep en oranje borst, en ze jagen vaak op insecten vanaf een hoge zitplaats. In Nederland

is het paapje steeds zeldzamer geworden en komt het vooral nog voor in Drenthe. De vogel is 12 tot 14 cm lang. Het is een bruin gestreept vogeltje met een lichte borst. Het mannetje is in het broedseizoen wat contrastrijker getekend, donker van boven, met een masker rond het oog en een roodachtige borst. Zowel mannetje als vrouwtje hebben een duidelijke, brede, roomkleurige wenkbrauwstreep. Paapjes komen tijdens het broedseizoen in vrijwel heel Europa voor. Het is een typische Europese soort want 94% van alle paapjes over de wereld komen daar voor.

Roodborsttapuit

Toch ook nog maar een keer de roodborsttapuit laten zien, zodat ook u het verschil kunt zien en waarom ik mij vergiste.

Christ Grootzwagers

Galgeven 1-3-2025

Met Ken en Geniet gingen we op 1 maart 2025 naar het Galgeven bij Oisterwijk, in het beheersgebied Oude Hondsborg, ter Braakloop en Galgeven van Brabants Landschap. Ooit vormde dit onderdeel van het landgoed van Kasteel Durendaal dat in 1912 in onderdelen werd verkocht. Het gebied wordt gevormd door een dekzandrug waarop zich naaldbos, voedselarme vennen en heide bevinden. Daarnaast is er ook moerasgebied en landbouwgrond, alsmede een kleine oppervlakte aan stuifzand. We starten onze wandeling bij Parkeerplaats Schaapsven. Hier kijken we uit over het dal van de Voorste Stroom, die door Oisterwijk stroomt en na samenkomst met de Achterste Stroom verder gaat als de Esschestroom, die uitmondt in het riviertje de Dommel. Aan de Voorste Stroom stonden vroeger twee watermolens, de Heukelomse molen bij Laag-Heukelom en de watermolen Ter Borch in Oisterwijk.

Schaapsven

We gaan op pad en al snel zien we aan onze linkerhand het Schaapsven, grotendeels verscholen achter bomen en struiken. We gaan door het poortje van het hondenlooppgebied, om het ven beter te kunnen bekijken. We krijgen prachtig uitzicht op het ven. De meeste vennen in deze omgeving zijn ontstaan, doordat het dekzand door de wind is weggeblazen en de daaronder gelegen leemlaag aan de oppervlakte kwam. Op de ondoordringbare leemlaag verzamelde het regenwater zich hier in kleine meertjes. Door de heersende windrichting lopen vrijwel alle vennetjes van zuidwest naar noordoost. Op het ven zwemmen enkele wilde eenden en kuifeenden. Het Schaapsven is voor een deel dichtgegroeid met waterlelie en gele plomp, terwijl langs de oevers het waterdrieblad overheerst. Het ven heet zo, omdat er vroeger schapen in werden gewassen, voordat ze werden geschoren. Het water werd er

voedselrijker door. Misschien groeien er daarom nog altijd waterlelies. Ook liggen hier veeneilandjes met gagel erop, waarvan men vroeger wel takjes in de bedstee legde om de vlooiën te verjagen, het werd ook wel vlooiënkruid genoemd. De bladeren worden wel gebruikt bij het brouwen van bier, het zorgt ervoor dat het bier langer houdbaar is. Gagel geeft ook een bittere smaak aan het bier. Je ziet tegenwoordig dat er hier en daar weer bier met gagel gebrouwen wordt.

Pierenberg

We wandelen een stuk langs het ven af en dan verlaten we het hondenlosloopgebied. Over de Heukelomsebaan gaan we verder, naar de Pierenberg. De vennen zijn ontstaan in de derde ijstijd 80000 tot 100000 jaar geleden. Door harde ijswinden zijn plaatselijk laagtes ontstaan. Het zand werd in NO richting geblazen en vormde daar zandvlaktes en duinen. Zo is de Pierenberg ontstaan. Deze kleine zandverstuiving is

een overblijfsel van wat 100 jaar geleden nog een hogere berg was. Door afgravingen en verwaaien heeft de Pierenberg hoogte verloren. We wandelen een stukje over de zandverstuiving. Er groeien hier verschillende mooie vliegdenen. Van nature komt de grove den alleen voor

aan de rand van zandverstuivingen, daar waar de grondwaterspiegel redelijk dicht aan de oppervlakte komen kan. Aanvankelijk groeit de boom, zeker in bosverband, in verticale richting. Naarmate de kroon hoger komt, stoot de boom van onder af zijtakken af, waardoor je dan een min of meer rechte stam, een mast, overhoudt. Als de boom vrijstaat, wordt de groei nogal beïnvloed door de wind en kan de vorm ontstaan die we wel aanduiden als vliegden.

Boomalg

Enkele omgevallen bomen zijn bijna helemaal oranje, dat wordt veroorzaakt door de oranje boomalg. Deze draadalg wordt ook vaak de Portugese alg genoemd. Hoewel het een groenalg is, lijkt het door de overvloed aan caroteen – een worteltjeskleurstof – oranje in plaats van groen. De uit Zuid-Europa afkomstige soort profiteert van ons steeds warmer wordende klimaat en ja, ook van de schonere lucht. Ongeveer vijftien jaar geleden is deze zuidelijke soort naar het noorden gekomen, meegelift met klimaatverandering. Je ziet hem wel eens op nog rechtopstaande stammen, maar meestal op liggend dood hout. Vooral eik is zeer geliefd. Als je het voelt, is het of er een zacht tapijtje over de schors ligt.

Moordboom

Weer terug naar de Heukelomsebaan, waar we een prachtige zomereik zien. In de schors van de eik is lang geleden een kruis gekerfd, de boom staat ook wel bekend als de Moordboom. Op de plaats waar op 23 oktober 1941 het levenloze lichaam van Ria Pagie gevonden is, sneden Harrie Boogaers en Dien Hoozemans een kruis in een oude

eik. Deze plaats wordt nog steeds ‘bij het vermoorde meisje’ genoemd. Zij werd om het leven gebracht door Theo van Berkel, die meerdere moorden gepleegd heeft. Het bosgebied is oorspronkelijk een loofbomenbos. Rond 1900 is begonnen met de aanplant van dennen en sparren. Die waren nodig in de ondergrondse gangen van de kolenmijnen. Tegenwoordig worden de bossen geleidelijk weer tot loofbossen teruggebracht. We zien dan ook, dat er flink gekapt is.

Hulst

Rechtsaf gaat het, we passeren een leidingstraat met hoogspanningsleidingen. Hieronder groeien geen bomen, maar ontstaat een mooie strook heide. Verder door het bos, over een parallel lopend paadje, want het hoofdpad is erg nat en de sporen zijn soms bijna een meter diep. We treffen hier veel hulst aan. Dat de hulst al heel lang zo’n populaire boom was om het huis mee te versieren heeft natuurlijk te maken met het wintergroen zijn. Dit gebruik dateert al vanuit voorchristelijke tijden: de Romeinen versierden met hulsttakken hun geschenken tijdens de Saturnalia (feesten ter ere van Saturnus en de winterzonnewende, van 17 tot 23 december). Er is een tijd geweest dat de mensheid hulst associeerde met geneeskracht. Er werd thee getrokken van jonge hulstblaadjes. Dit werd toegepast bij jicht en bronchitis en het zou een medicijn zijn tegen verstopping en epilepsie. Ook zou het kramp opheffen, koortsverlagend zijn en urine afdrijvend. Volgens oud bijgeloof werd voor het afweren van

onheil, hulst aangeplant bij boerderijen en huizen. Het werd gezien als een krachtige plant, die blikseminslag, heksen en demonen zou afweren.

Tonderzwam

Tussen de slagbomen door slaan we rechtsaf, op weg naar het Galgeven. Het pad is flink nat, maar we helpen elkaar over de moeilijke plekken heen. We vinden hier enkele paddenstoelen, de tonderzwam en de witte bultzwam. De tonderzwam is een parasiet op stammen van berken en beuken. Vóór de uitvinding van de lucifer werden de kernen van jonge echte tonderzwammen geklopt tot een pluizig, zacht ge-

heel, de tondel. De tondel werd samen met vuurstenen in een tondeldoos meegenomen. Met de vonken van tegen elkaar geslagen vuurstenen werd een plukje aangestoken, waarna met de smeulende tondel een houtvuur kon worden aangestoken. Uit de kern gesneden schijven werden tot

een soort juchtleer bewerkt, waarvan dameshandschoenen en wondlappen werden gemaakt. Tegenwoordig worden er nog hoedjes van gemaakt. De witte bultzwam is een saprofyt, dat wil zeggen, dat hij leeft van verterend, dood organisch materiaal. Voornamelijk op stronken van beuken, maar ook op andere loofhoutsoorten is hij aan te treffen.

Keelven

Rechts van ons ligt het Keelven, hier groeit veel riet, een plant die echt met alle winden meewaait. Het riet moet dat ook wel, want het groeit meestal op plaatsen waar de wind vrij spel heeft. Ten eerste is riet flexibel, daarnaast is het ook nogal sterk. De flexibiliteit van riet zit deels in de buigkracht van de stengel, maar er is een tweede manier die duidelijk zichtbaar meewerkt. Na een periode met wind uit een vaste richting kunt u in een rietkraag zien hoe de plant zich staande houdt: alle bladeren wijzen in dezelfde richting. Rietbladeren zitten met een lange schede rond de stengel vast. Deze schede zit niet aan de stengel, maar er omheen. Daardoor ontstaat een huls die kan draaien rond de hoofdstengel. Zo werkt ieder blad als een windvaan en draait bij harde wind gewoon weg. De wind heeft zo bijna geen

greep. Om dit mechaniek te laten werken, moet de stengel natuurlijk wel sterk genoeg zijn.

Galgeven

En dan komen we bij het doel van deze wandeling, het Galgeven. Het Galgeven is met een oppervlakte van 16 hectare het grootste ven in de omgeving van Oisterwijk. Het is omringd door heuveltjes. Op één daarvan heeft ooit een galg gestaan, wat de naam van het ven al doet vermoeden. Op een andere heuvel stond een door windkracht aangedreven volmolen uit 1811, vanwege de goede waterkwaliteit van het ven, in industrieel gebruik om wol te laten 'vullen'. Deze molen werd gebouwd door de Tilburgse textielfabrikant Van den Bergh, een naam die nog terugkomt in de latere wolmerken BeKa en AaBe. Hierdoor werd het ven ook wel Berghven genoemd. De molen was een compleet fabrieksnederzettinkje met enkele arbeiderswoningen en een kantoortje. Molen en nederzetting zijn verdwenen, maar enkele loofbomen (linde en zomereik) herinneren aan de plaats waar dit alles heeft gestaan. De activiteiten zorgden wél voor vervuiling van het water

Landduin

Het ven werd toen omgeven door landduinen, afgewisseld met plukjes heide. Dankzij deze open omgeving had de wind er direct vat op, waardoor ook het ven zelf open bleef en niet verlandde. Na de beëindiging van het industriële gebruik werden duinen en heide beplant met dennen. Het hieruit gegroeide naaldbos stond tot voor kort nagenoeg tot aan de rand van het ven, met allerlei negatieve gevolgen van dien. Door verdamping via hun naalden deden de bomen het ven verdrogen en door te 'drinken' was er ook minder toevoer van grondwater. Door naaldval werd het ven verrijkt met stikstof.

Bij en in het Galgeven groeiden omstreeks 1970 nog waterlobelia, oeverkruid en biesvaren. In 2005 heeft men kalkrijk water uit de ondergrond in het Galgeven gelaten, teneinde de zuurgraad ervan omhoog te brengen, want het water was sterk verzuurd. Om de bijzondere natuurwaarden van het ven te beschermen, is vanaf 2017 de noordelijke oever over een breedte van 50 meter vrijgezet van bos - uiteraard zijn de markante bomen gespaard - en is de strooisellaag geplagd. Om de oevers te beschermen tegen recreanten (en hun honden), is de wandelroute achter de 'Molenberg' heen geleid. Dit is vooral van belang voor het baltsen en broeden van dodaars en geoorde fuut. Tegenwoordig wordt nog kleine zonnedauw, waterdrieblad en moerashertshooi in de omgeving van dit ven gevonden.

Buizerd

We houden hier even pauze bij een bank en genieten van het fraaie uitzicht. Op het ven dobberen wilde eenden, kuifeenden, een meerkoet en we zien een dodaarsje onderduiken. Ook vliegt er een buizerd over. Als iedereen voldaan is, gaan we verder rondom het Galgeven. In een vochtige hoek groeit de grote lisdodde. Wist U dat de grote lisdodde eetbaar is? 30.000 jaar geleden zetten onze voorouders al grote lisdodde, van wortels en stengels tot zaden, op het menu. De jonge stengels kan je in maart en april plukken, schillen en rauw opeten. De smaak doet je vast denken aan komkommer. Het stuifmeel kan je dan weer verwerken in pannenkoeken. Grote lisdodde is een woekeraar. Daar hebben de lange levensduur en de hoge zaadproductie alles mee te maken. Grote lisdodde is namelijk één van de weinige meerjarige planten met deze combinatie van eigenschappen.

Rododendron

We wandelen langs de kale oever af en komen dan in een stuk waar veel rododendron groeit. Onderdelen van rododendrons kunnen een giftige stof bevatten. Dit gif kan ook in de nectar en meeldraden voorkomen en hierdoor in de honing van bijen die zich met de nectar van rododendrons hebben gevoed. Deze honing kan hallucinerend en ook laxerend werken. In de oudheid vertelde men reeds over het gedrag van soldaten, die zich met zulke honing hadden gevoed. “ Zij verloren allen hun verstand; zij moesten overgeven, leden aan diarree en niet één van hen kon opstaan. Zij die er maar weinig van gegeten hadden gedroegen zich stomdronken, terwijl zij die er veel van gegeten hadden, waanzinnig leken en in sommige gevallen zelfs hun dood nabij. Zo lag daar een groot aantal van hen als had het leger een flinke nederlaag geleden, en er heerste grote verslagenheid”. Voor paarden kan het eten van de plant dodelijk zijn.

Bosbes

We dwalen nu door de rododendronstruwelen, soms kort langs de oever van het Galgeven, dan weer komen we langs een klein intiem gelegen vennetje. Soms moeten we klunen om over de modderige plekken heen te komen, maar met wat hulp van elkaar ronden we het Galgeven en komen weer op een breed pad. Hier zijn grote percelen aangeplant met Douglas spar en lariks. Toch is men ook hier bezig om het bos langzaam om te vormen tot een gemengd bos. Er worden bomen geringd en die sterven langzaam af, de schorskever grijpt dan zijn kans. Op stukken waar gekapt is verschijnen al snel berkenboompjes. Langs het pad groeit hier veel bosbes. De voortplanting van bosbes gebeurt meestal vegetatief met nieuwe scheuten uit de wortelstok. Op deze wijze kan een plant wel 25 jaar bestaan, hoewel na 15 jaar er geen

nieuwe scheuten meer gevormd worden. Bij het naderen van de herfst worden de voedingsstoffen uit de bladeren overgebracht naar de wortelstok, zodat er in de volgende lente, weer een krachtige plant kan ontstaan. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gebruikten de piloten de jam van bosbessen tegen nachtblindheid.

Klimop

We komen weer aan de Heukelomsebaan, nu is het één rechte weg naar de P. Het valt nu op, dat er veel klimop in de bomen zit. Al sinds de ijstijd leven bomen zonder al te veel problemen samen met klimop. Klimop is geen bomenwurper of parasiet. Hij

hecht zich met zijn hechtwortels aan het buitenste laagje van de schors van de boom of aan de muur. Hechtwortels bieden alleen houvast. De klimop steelt dus geen voedingsstoffen van de boom en is dus geen parasiet of halfparasiet. Ook onze tegenwoordige huizen hebben er geen last van, sterker nog: klimop beschermt je gevel. Volgens een onderzoek is klimop de meest effectieve plant om gebouwen te koelen tijdens de zomermaanden met een daling van 5.7°C. De relatieve vochtigheid in huis in de winter is ook aanzienlijk lager bij met Hedera begroeide gevels. Je huis blijft dus droger. Als klimop een jaar of 10 oud is, krijgt hij naast groeischeuten ook bloeischeuten. Hij bloeit eind september tot begin november en dan gonst het van het leven op warme najaar dagen. Na de bloei verschijnen er kleine, zwarte bessen aan de klimop. Die zijn pas eind februari of begin maart rijp en vormen dan een waar feestmaal voor bessen etende vogels.

Al buurtend komen we weer terug bij de auto's. We maken nog een koffiestop om na te kletsen en dan kunnen we ons in het carnavalsgewoel gaan storten! Tot een volgende keer!

Fia Grootzwagers

NL DOET (15 maart)

Al vele jaren doen we als Ken en Geniet mee met NL Doet van het Oranjefonds, telkens ligt het doel in Natuurtuin Kandoel. Al vele dingen hebben we zo kunnen realiseren, door het samen werken met aangemelde vrijwilligers. Natuurlijk betreft het elke keer een grote groep van onze tuinwerkgroep, maar altijd zijn er ook wel mensen van buiten de vereniging.

Deze keer hielp onze wethouder René Jansen mee, toevallig is die ook lid van onze vereniging. Toch wordt de belangstelling vanuit ons college altijd bijzonder op prijs gesteld.

Karwei

Om 9:00 uur stond ieder klaar om het karwei te beginnen, eerst natuurlijk wat tekst en uitleg over ons project. Daarna werden de mensen die dat wilden even rond geleid door de tuin. De rest begon al met het sjouwen, immers er moest nog compost uit de hoop aangevoerd worden.

De tuinwerkgroep had al het voorbereidend werk gedaan, zoals de toplaag verwijderen. Eerst heeft men de grond afgedekt met hooi, zodat de grasmat als het ware verstikt werd. Die laag heeft men vervolgens afgestoken en afgevoerd, waarna de grond gefreesd werd. Allemaal ter voorbereiding van het eigenlijke beplanten, oorspronkelijk zouden we eigen gekweekt materiaal gebruiken, maar de plantjes waren nog niet groot genoeg helaas.

Het project bestond uit de aanplant van een veld, dat eerder ingezaaid was, maar door hevige regenval onder water was komen te staan. Deze keer zou ons dat niet

meer gebeuren, dus werd het veld ontdaan van de graslaag en helemaal gefreesd.

Oranjefonds

De gelden die door het Oranjefonds ter beschikking waren gesteld werden ingezet, om plantmateriaal aan te schaffen. Eerder zaaiden we zelf alles in, maar vogels wisten het zaad weg te pikken, gras nam dan de overhand. Met planten die voorgekweekt zijn zou ons dat niet meer gebeuren.

Een plantplan was al opgezet, zodat er goede verdeling tot stand kwam. De hoge planten in het midden en de lage aan de rand van het veld. De kniekussentjes werden uitgedeeld en men ging aan de slag. Eén voor één gingen de plantjes de grond in en langzaam zag je een prachtig vol geplant veld ontstaan. Midden in kwam de valeriaan, daar omheen het knoopkruid, moerasvergeetmenietjes en wilde marjolein.

Tussen het werk door hebben we nog een gezellige pauze gehouden in het lokaal, met voor iedereen een lekkere koek, zo hoort dat bij Ken en Geniet.

Na de korte onderbreking werd het karwei snel afgerond en er werd besloten nog wat ander werk te gaan doen.

Heide

De heidehoek werd ontdaan van opkomend gras en ander groen dat er niet thuis hoort. Met vereende krachten zag je het werk snel vorderen. Natuurlijk werd er ook volop gebuurt, als dat niet zou zijn, dan zijn we echt verkeerd bezig.

Tegen 12:00 uur werd de groep opgeroepen het gereedschap in te leveren en zich te verzamelen in ons lokaal. Ken en Geniet had voor een eenvoudig maal gezorgd, bestaande uit een slaatje, iets dat er bij de groep goed in ging.

Tevreden kunnen we weer terug kijken op een ochtend NL Doet en de plantjes staan er fraai bij, de diverse planten staan al te bloeien, wat wil je nog meer. Kom gerust eens kijken in Natuurtuin Kandoel en heb je zin om mee te werken aan het onderhoud, dan ben je van harte welkom. Elke maandagochtend wordt er gewerkt in de tuin, er is altijd wel wat te doen. Eenieder doet het werk in zijn eigen tempo, niets moet en veel mag. Het is zondermeer een gezellige club tuinmannen en vrouwen, welke enthousiast bezig zijn. Hieronder nog een groepsfoto van alle medewerkers van de NL Doet dag.

OPEN TUINDAG 12 JULI

U kunt het resultaat komen bekijken op de open tuindag, dan staan de planten al zeker te bloeien. Vanaf 10:00 uur bent u van harte welkom. Er staat een route door de tuin aangegeven, zodat u echt de hele tuin gaat zien. De mensen van de tuinwerkgroep zijn ook aanwezig, zodat u met vragen bij hun terecht kan. Ook imkersvereniging Ambrosius zal present zijn en u meer kunnen vertellen over de imkerij. Elk jaar wordt er iets veranderd in de tuin, om hem zo aantrekkelijk mogelijk te laten zijn. De tuin ontwikkelt zichzelf ook, dit door het steeds voedselarmer worden. Sommige planten komen als vanzelf op en gaan bloeien en daar komen vanzelf weer vlinders en andere insecten op af. En u weet het waar insecten zijn, daar kun je vogels verwachten en die zitten er meer dan genoeg. Om 15:00 uur eindigt de open dag. Komt u op de fiets, dan kunt u die binnen de poort kwijt, uw auto graag parkeren naast de sporthal, op het parkeerterrein daar. De tuin vindt u naast Groenstraat 20, in Dongen uiteraard.

HET LIESBOS 29 maart

Om 8:00 uur verzamelt zich een groep natuurliefhebbers bij de Salamander, klaar voor vertrek naar Breda, daar wordt het Liesbos bezocht. Eentje had de bus gemist en belde, om te zeggen dat ze er zo zou zijn. We wachten zei ik, als jij straks trakteert en zo gingen we met nog geen 10 minuten vertraging op weg.

Bij het Liesbos aangekomen parkeren we bij De Peer, een restaurant tegenover het bos, gemakkelijker kan het haast niet. Zelf ben ik deze ochtend de gids door dit 200 hectare grote bos. Het is een zomereikenbos en wel het grootste van Nederland, indertijd aangelegd als jachtbos. Persoonlijk vind ik het bos eigenlijk te open, mogelijk komt dit ook door de padenstructuur, lange brede paden keurig recht. Zelf ben ik voor kronkelige paden met telkens verrassingen.

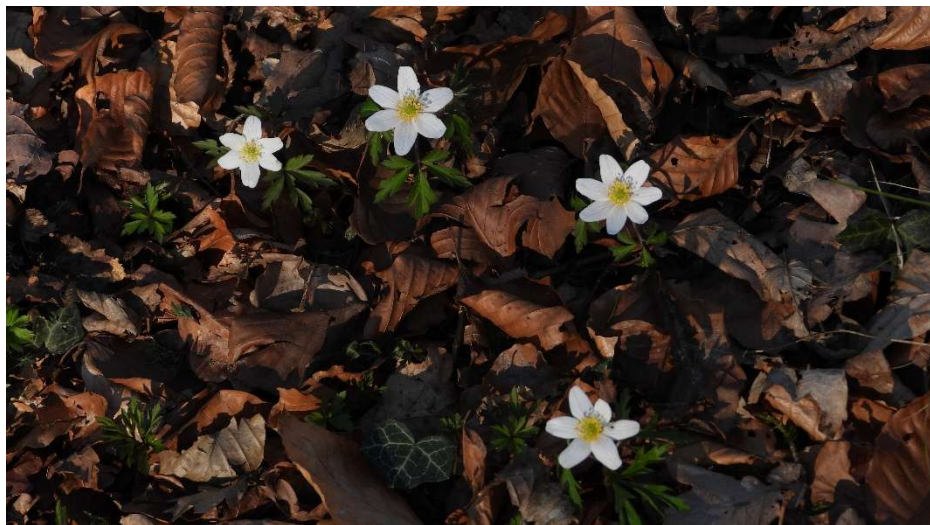

Het Liesbos

Het Liesbos is de grootste en oudste zomereikenbos in Nederland. Voorheen was de naam anders en schreef men het als Het Liesbosch. Het ligt ten zuiden van Prinsenveld en tussen Etten-Leur en Breda. Het bos is ruim 200 hectare groot en bestaat voornamelijk uit loofbomen. Sinds 1899 wordt het Liesbos beheerd door Staatsbosbeheer.

De naam Liesbos komt van het kleine dorpje Lies wat hier ligt. In 1200 werd het gebied beschreven als het landgoed van Hage en Lies. Eeuwenlang is het Liesbos in bezit geweest van de Heer van Breda en vanaf 1403 waren dat de Graven van Nassau, later de familie van Oranje Nassau (Breda is een echte Nassau stad). De vele lange lanen en rechte dreven zijn heel oud en speciaal aangelegd voor de jacht o.a. voor de valkerij.

Bosanemoon

Belofte maakt schuld, dus ik was al blij dat we gelijk bij het begin van de wandeling al bosanemonen zagen staan. Misschien nog niet een heel veld, maar wel de moeite waard, later zouden we er nog best veel gaan zien. De bosanemoon kan nu bloeien, omdat er haast nog geen blad aan de bomen is, dus vangt de plant mooi genoeg licht. Het is toch een bijzonder plantje, zonder zonlicht sluit de bloem, dus wij hadden geluk. Maart april dat zijn de maanden dat de bosanemonen te bewonderen zijn.

Boomklever

We horen natuurlijk al wel veel vogels fluiten, ééntje kwam boven de rest uit, de boomklever. Voor deze vogel is dit bos een paradijsje, veel hoge en oude bomen, met daarin holtes waar de boomklever in kan broeden. Is de ingang te groot, dan gaat de klever aan het werk, ze verzamelen allerlei materiaal, waarmee ze de ingang dicht metselen. Is het gat zo groot, dat ze er zelf net doorheen kunnen, dan kan er begonnen worden aan een nest. Ze leggen 6 tot 9 eitjes, vaak een beetje afhankelijk van het voedselaanbod. Soms hebben ze 2 legsels per jaar, ook dit is afhankelijk van de hoeveelheid voedsel en het aantal boomklevers wat in een gebied voor komt. Klever heet hij omdat hij metselt, maar ook omdat de vogel zowel met de kop naar boven als naar beneden kan kruipen.

Op een bijzondere plek

Er wordt gezegd dat dit bos zich bevindt op een zeer bijzondere plek en het zou afstammen uit de Keltische tijd. Deze plek wordt ook wel 'het rondje' of 'het hemeltje' genoemd. Hier staat namelijk ook een grote oude plataan die vroeger omringd was door beuken. Hiervan zijn er nog maar twee van over. Het rondje was vroeger het centrum van de boomkwekerij van het Liesbos.

Het Liesbos is 220 ha groot en bestaat voornamelijk uit loofhout. Het is een van de oudste bossen van ons land. Op de hogere delen vinden we ook naaldhout. Karakteristiek voor het Liesbos zijn de monumentale lanen. Ze zijn in de 17e eeuw aangelegd voor de jacht met name op Blauwe

reigers. De naam Liesbos komt van het gehucht Lies. In 1200 werd het gebied beschreven als het landgoed Hage en Lies. (Komt van Princenhage, voorheen Hage) Al sinds de middeleeuwen is er een Blauwe reigerkolonie gevestigd. Eeuwenlang was het Liesbos bezit van de Heer van Breda, vanaf 1400 waren dat de Graven van Nassau, later de familie van Oranje Nassau. Een enkele keer zie je een wel heel vreemd gevormde boom, hij lijkt wel een krul te hebben. Zo iets kan ontstaan door allerlei redenen, soms simpel door vraat van een insect of dier. Maar voor hetzelfde geld heeft een andere boom in de weg gestaan en is deze er omheen gegroeid.

Pauze

Bij een bankje nemen we de tijd voor een korte pauze, even van tevoren zat daar de roodborst rond te turen. Waarschijnlijk heeft die zijn nest aan de overkant van de sloot in de bramen. Hij houdt ons goed in de gaten al van ver af en je ziet dat hij zich wat opwindt en dat zegt vaak meer dan genoeg.

Maar gelukkig valt hij ons niet aan en maakt plaats voor ons als Ken en Genie-ters. De meegebrachte thermosfles komt tevoorschijn en een hapje. Onze te laatkomer houdt haar belofte en trakteerde ons op een lekker snoepje.

Natuurlijk wordt er wat bij gepraat, zoals dat een goede gewoonte is. Aan de overkant van het pad houden we een spechtenhol in de gaten, maar de bewoner laat zich alleen horen, maar niet zien.

Gele wandeling

Het volgende gedeelte vind ik zelf het mooiste, hier is een gele wandeling aangegeven. Een korte route door de kern van het gebied, via slingerende paadjes. Meteen

valt de begroeiing op langs het pad, bestaande uit bramen, oorzaak toch de vele stikstof, iets waar het best wel veel over gaat in de politiek. Toch schuift men steeds het probleem door, onbegrijpelijk, want het wordt er echt niet beter op, door niets te doen. Op diverse plekken staan grote groepen met jonge bomen, dicht opeen, het lijkt erop dat men ze klaar heeft staan voor verdere uitplant. Die plekken met bomen zie je door het hele bos, mogelijk laat men de bomen nog wat groeien en plant ze later verder uiteen.

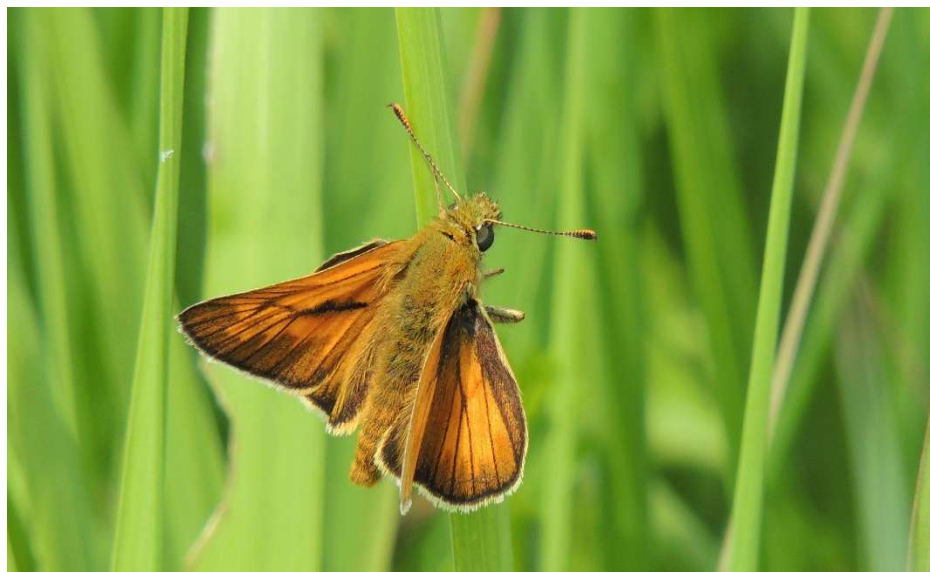
Planten

We zien nu duidelijk wat meer planten, het is dan ook een natter gedeelte, er staat nog wat speenkruid te bloeien. Verderop ook zenegroen en natuurlijk bosanemonen, nu in grotere pollen. In de sloot zitten enkele bruine kikkers dicht opeen, het is hun paartijd en er ligt al wat kikkerdril. Bij het bramenstruweel horen we de zwartkop, deze broedt graag in de bramen, een veilige plek voor een nestje. Ook ligt hier een wat groter water, zo ongeveer net als in de Duiventoren, waarschijnlijk een plek waar vroeger het hout ingewaterd werd, door een lange periode in het water verduurzaamt het hout. Hier is ook de start van de wandeling aangegeven en er ligt een klein parkeerterrein. We pakken nog enkele slingerpaden, komen langs het al eerder genoemde Hemeltje en dan gaat de wandeling verder over de voor het gebied typische brede dreven. Vroeger zo aangelegd zodat het koninklijk gezelschap hier kon jagen met de valk. Deze vogel had wat meer ruimte nodig zo vond men, vandaar het open karakter van het Liesbos. Zo lopen we langzaam terug naar onze startplek bij de Peer. Daar drinken we nog wat en praten wat bij over de tocht en keren dan huiswaarts. Graag tot een volgende keer, tot ziens in de natuur.

Christ Grootzwagers

NEDERLANDSE DAGVLINDERS

Groot dikkopje (*Ochlodes sylvanus*)

Groot dikkopje man

Het groot dikkopje is de grootste soort van de zogenaamde “gele” dikkopjes, waaronder ook de geelspriet- en zwartsprietdikkopjes vallen waar ik al eerder over schreef (Hoefblad herfst 2023).

Ondanks dat is het een zeer kleine vlinder, aan de bovenzijde oranjebruin met aan de buitenste vleugelranden een bruine vlekken-tekening. De mannetjes hebben op de voorvleugel een zwarte streep van geurschubben in de vorm van een uitgerekte letter S. De onderkant van de achtervleugels is geelbruin met lichte vlekjes. Het groot dikkopje lijkt op de kommavlinder, maar deze is zeldzaam en komt in onze directe omgeving niet voor.

Voorkomen

In Nederland komt het groot dikkopje vooral op de hogere zandgronden en in de duinen veel voor, in onze omgeving o.a. in Huis ter Heide. Op andere plaatsen is hij minder algemeen of geheel afwezig. Meestal zie je de vlinders langs bosranden en bospaden met braamstruweel erlangs, waar ze dan foerageren op de bloemen van de braam. Verder komen ze voor in ruige graslanden, moerassen, ruigten en heiden met pijpenstrootje.

Vooralsnog is het een algemene vlindersoort, maar de aantallen nemen wel geleidelijk af.

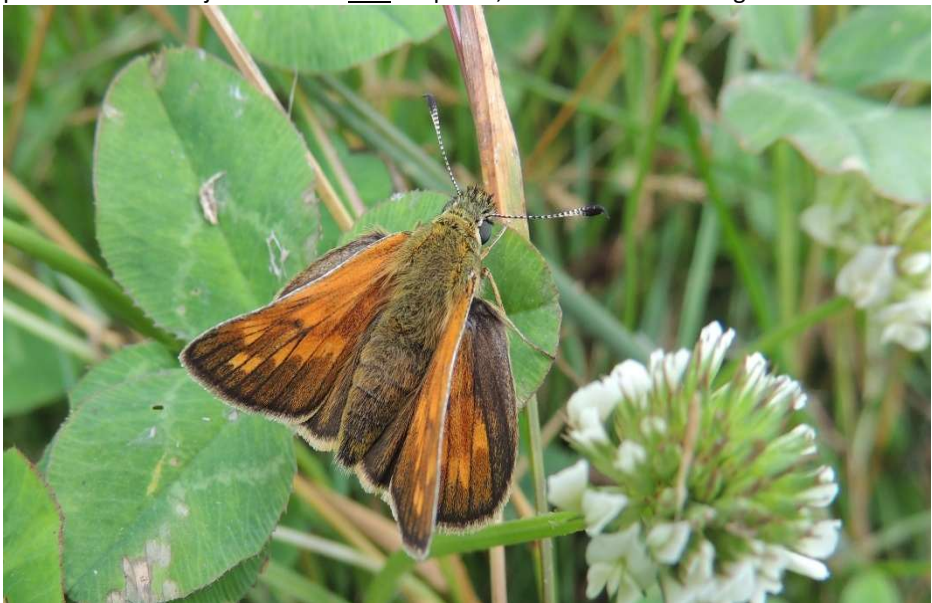
Vliegtijd en gedrag

Het groot dikkopje vliegt van eind mei tot eind augustus in één generatie per jaar. De laatste jaren is er ook een gedeeltelijke tweede generatie in september.

Het voedsel van de vlinders bestaat uit nectar van o.a. braam, dophei en kruiden als akkerdistel.

De vlinders vliegen snel en in een rechte lijn, meestal over korte afstanden; toch zijn ze ook in staat om over grote afstanden te zwerven.

De mannetjes voeren 's morgens vaak patrouillevluchten uit. 's Middags vertonen ze territoriaal gedrag, meestal vanaf steeds dezelfde uitkijkposten. Om deze plaatsen wordt ook wel eens "gevochten", waarbij de mannetjes zo snel vliegen dat ze nauwelijks te zien zijn. Wanneer een vrouwtje voorbij komt, maakt het mannetje een snelle baltsvlucht waarna beide vlinders in een boom of struik landen; hier vindt de paring plaats. Een vrouwtje dat echter niet wil paren, trilt snel met de vleugels.

Groot dikkopje vrouw

Ei-afzet

Een vrouwtje dat op zoek is naar een geschikte plaats om eitjes af te zetten, vliegt laag boven de begroeiing. Meestal zoekt ze beschutte plaatsen op in een vrij hoge, grazige vegetatie. Wanneer een geschikte plant gevonden is, gaat ze op één van de buitenste bladeren zitten en zet aan de onderzijde één eitje af; daarna gaat ze op zoek naar een volgende plant. Er worden diverse grassoorten met een lange groeiperiode en met vrij brede bladeren, zoals kropbaar, kweek en pijpenstrootje, gebruikt voor de ei-afzet; dit zijn tevens de voedselplanten van de rupsen.

Rupsen

Na ongeveer twee weken komen de rupsen uit. Eerst eet het rupsje zijn eischaal op en vervolgens maakt hij een koker door zijden draden van de ene naar de andere rand van het grasblad te spinnen. Hij verschuilt zich in deze koker en komt daar alleen uit om te eten gedurende de zomer en nazomer. Rupsen vervellen meerdere ke-

groot dikkopje
mannetje + vrouwtje

ren, omdat hun huid niet meegroeit. Na elke vervelling maakt de rups een nieuwe koker. Om te overwinteren wordt er een groter, steviger kokertje van samen gesponnen grasbladeren gemaakt. In het voorjaar begint de rups weer te eten en tussen eind mei en eind

juni is de rups volgroeid.

De rups wordt tot 28 mm groot en is vrij dik; het lichaam loopt naar de uiteinden smal toe. Hij is blauwachtig-groen van kleur met een donkere streep over het midden van de rug en een geelachtige streep op de flanken. De kop is donker gekleurd.

De volgroeide rups verpopt in een zijden cocon tussen de grassprietten, dicht bij de grond. Na ongeveer drie weken komt de nieuwe vlinder uit, die gemiddeld 19 dagen leeft.

Hanny Oerlemans

Landgoed de Utrecht 12-4-2025

Met stralend weer zijn we met 14 Ken en Genieters op pad gegaan, ditmaal naar Landgoed de Utrecht. We starten bij de Bockenreijder aan de Dunsedijk. Rond 1400 lagen hier 3 oude, middeleeuwse ontginningen: Dun, Tulder en Lange Gracht. Er ontstonden hier pleisterplaatsen voor de reizigers met een bierbrouwerij en jeneverstokerij. De oude Bredase Baan, de oude verbindingsweg van Breda naar Luik, liep langs Dun. In 1938 is men hier in een omgebouwd veestalletje begonnen met een tapperij,

de Bockenreijder. Deze naam heeft geen betrekking op de beruchte bende die Limburg onveilig maakte, maar is afgeleid van de vlakbij gelegen landbouwenclave de Hertgang. Hert = bok, gang = rijder.

Citroenvlinder

We zien al meteen een citroenvlinder langs vliegen, een mannetje, hij is fel citroengeel. Hoe kun je nou zien dat dit een mannetje is? Simpel: het vrouwtje is licht groen-geel van kleur. Tijdens de wandeling verderop zagen we het duidelijk, want daar vlogen man en vrouw al baltsend langs de bosrand. Maar bij de meeste andere vlindersoorten is dit niet zo duidelijk, alleen aan de grootte van de vleugels en het dikkere lijf zie je het verschil: het vrouwtje draagt de eitjes, dus haar lijf is dikker en zij heeft daarom grotere vleugels.

Op pad

Zo, en dan nu op pad. Rondom de Bockenreijder vinden we nog oude loofbomen, maar even verder houden we halt bij een perceel met enkel naaldbout. Hier zien we

2 bonte zandoogjes, echte bosbewoners. De kleuren op de vleugels komen overeen met hun leefgebied: donker met lichte vlekjes. Vaak zien we de mannetjes zo om elkaar heen dansen, ze zijn erg territoriaal en een indringer wordt zo verjaagd. Rond 1850 bestond

de wijde omgeving hier uit woeste grond. Het bos was grotendeels gekapt voor brandstof en bouw materiaal. De uitgestrekte heidevelden werden begraaasd door schapen voor de productie van dierlijke mest voor de akkers. Aan het eind van de 19^e eeuw kwam er kunstmest op de markt en waren de schapen niet meer nodig. De heide verloor haar functie. De heidevelden werden vanaf deze tijd ontgonnen.

De Utrecht

Het landgoed dankt zijn naam aan de levensverzekeringsmaatschappij De Utrecht, die hier rond 1900 grote percelen woeste grond aankocht. De Koninklijke Nederlandse Heidemaatschappij kreeg de opdracht om de woeste grond te ontginnen. Er werden wegen en waterleidingen aangelegd. Er werd productiebos aangeplant, vooral dennen voor de mijnbouwindustrie. Op de betere grond werd loofhout aangeplant voor timmerhout. Ook werd er grond verpacht als landbouwgrond. Rond 1940 was zo'n 1400 ha bebost en 500 ha ontgonnen voor de landbouw. De rest van het landgoed werd niet ontgonnen. Met 2500 ha is Landgoed de Utrecht één van de grootste landgoederen van Nederland.

Tegenwoordig heet de verzekeringsmaatschappij A.S.R. Zij hebben duurzaamheid hoog in het vaandel staan en dat zien we op verschillende plekken terug in het landschap. Zo wordt er niet grootschalig gekapt, maar uitgedund. De zwakke en onderdrukte bomen worden gekapt, zodat de gezondste bomen – de toekomstbomen - beter kunnen groeien. Ook worden er veel nieuwe loofbomen aangeplant.

Boomblauwtje

Op een hoek staat een vuilboom, de jonge blaadjes rekken en strekken zich uit. Daar vliegt een boomblauwtje rondom, en dat is niet verwonderlijk, want één van de waardplanten van dit kleine vlindertje is de vuilboom! Ook het vrouwtje van de citroenvlinder legt haar eitjes op de vuilboom. Het is dus een erg waardevolle plant voor vlinders. De nectarrijke minuscule bloemetjes trekken naast vlinders ook bijen,

zweefvliegen en hommels aan. Vogels zijn dol op de bessen. De naam is gemakkelijk te verklaren: de mensen die met vuilboom - of sporkehout -werkten hadden echt vuile handen. Het hout werd gebruikt om spijkertjes van te maken voor de schoenlappers. Imkers gebruikten de takken als spijlhout. En ja, ik heb het even opgezocht, de bessen zijn giftig! Ze werken sterk laxerend!

Bastaardzandloopkever

We wandelen weer verder, over een breed pad, waar de bastaardzandloopkever steeds voor ons uit vliegt en dan weer gaat zitten om zich te laten bewonderen. Een fitis zingt zijn melancholieke liedje. En zo komen we bij een groot ven: de Flaes. Een stuk verder ligt het ven "t Goor. Rondom deze vennen bestaat het gebied nog altijd uit onontgonnen heidelandschap. Door zijn geringe diepte en de open omgeving is de Flaes één van de eerste vennen waar geschaatst kan worden.

In 1933 is hier de ijsclub de Flaes opgericht. Op enkele eilandjes in de Flaes broeden aalscholvers. Verder zien we hier o.a. grauwe gans, wilde eend en kuifeend. De oevers van dit ven zijn in de zomer begroeid met zeldzame planten, zoals zonnedauw, beenbreek, klokjesgentiaan, moeraswolfsklauw en witte snavelbies.

Wij genieten van de heerlijke geur van de gageelstruwelen. De katjes van de mannelijke struiken kleuren het landschap oranjebruin. Gageel werd vroeger wel in de bedstee gelegd, om vlooiën te verdrijven. Het werd dan ook wel vlooiënkruid genoemd. Ook werd gageel gebruikt om bier te kruiden en om het langer houdbaar te maken.

Dagpauwoog

Als we weer verder wandelen, zien we een dagpauwoog langs komen. Hij laat zich goed bewonderen. De felle ogen dienen er voor om vijanden af te schrikken. De dagpauwoog is van de schoenlappers familie. Aan de onderzijde van de vleugels dankt deze vlinderfamilie haar naam. Vroeger repareerden schoenlappers het leer in schoenen door over de slijtgaten kleine stukjes leer te plakken. En hoe zo iemand ook zijn best deed, hij vond nooit een stukje leer van precies dezelfde kleur. Dus oude schoenen die vaak waren 'opgelapt' leken een beetje op de onderkant van de vleugels van de schoenlappers.

Dan gaan we weer verder, langs een uitkijktoren, 25 meter hoog. Vanaf boven heb je prachtig uitzicht op de verre omgeving, op het Kempische heidelandschap, maar de groep heeft geen animo om de klim te wagen. Dus wandelen we verder langs de heide, hij is wel erg vergrast. We zien hier ook weer een voorbeeld van het duurzame beleid van A.S.R.: hier zijn juist wel bomen gekapt om het open landschap te bewaren en zo een verbingszone voor de flora en fauna te creëren, zo kunnen vlinders, insecten, amfibieën en reptielen zich verspreiden. De heide wordt begraasd door schapen, ook wordt er geplagd en gefreesd.

Hondsdrif

In de berm groeit o.a. hondsdrif en maagdenpalm. Na een tijdje gaan we het bos weer in, op zoek naar een bank, want door het warme weer begint men dorst te krijgen. We vinden er één, bij een poel, ook weer een natuurontwikkelingsproject van

A.S.R., er zijn 18 poelen en 2 vennen gegraven, op basis van historische kaarten. De taluds van de poel zijn heel flauw afgegraven, zodat het water snel opwarmt, waardoor bijvoorbeeld eitjes van kikkers en padden zich snel kunnen ontwikkelen.

Krent

Na de pauze wandelen we langs 2 vochtige weilanden af. Ik had gehoopt, dat we hier oranjetipjes zouden zien, maar helaas, we moeten slechts genoeg nemen met het klein geaderd witje. Citroenvlinders en dagpauwogen vliegen hier in grote getalen, aan de zuidkant van het bos is het heerlijk warm. Een roodborst zit in het struikgewas, en ergens zit de zwartkop druk te kwetteren. De bloemen van de krent trekken

veel bijen aan, maar ook vlinders kunnen de nectar van deze vroeg bloeiende struik wel waarderen. In juli hangen er bessen aan en daar lusten de vogels wel pap van! En als ze hun buikje vol gegeten hebben, gaan ze op een tak zitten verteren en.... Ook voor mensen zijn de vruchten eetbaar. Ze zijn bovendien rijk aan vitamine A. Ook groeien hier veel bosbes struwelen, de struik kan wel 25 jaar oud worden. De takjes zijn ook in de winter groen. de klokvormige bloempjes die we nu zien worden meestal door hommels bestoven De bosbes is ook eetbaar en rijk aan vitamine C.

De Reusel

En dan zijn we weer in het bos. We lopen een stukje door, naar de brug over de Reusel. Deze beek ontspringt bij Reusel en meandert door Landgoed de Utrecht, stroomt verder langs Baarschot en door het Diessens Broek naar Moergestel, om bij Oisterwijk in de Achterste Stroom over te gaan. Langs de Reusel wandelen we terug naar de Bockenreijder. Maar eerst nog genieten van dit schitterende paradijs! Om stil van te worden! Op de vochtige, humus- en voedselrijke bosbodem groeit een schitterend tapijt van bosanemoon, speenkruid en bosviooltje. Omdat er nog geen blad aan de

bomen zit, kunnen ze nu prachtig bloeien, met hun snoetjes naar de zon gericht. Rechts van ons stroomt de Reusel zoetjes voort, maar in tijden van veel neerslag schuurt het water in de bochten langs de oever veel zand weg. Er zijn dan ook al veel reuzen van bomen omgevallen. In de steile oevers hebben ijsvogels hun nest, in de beek komt de vissoort de kleine modderkruiper voor.

Links van ons ligt een walletje, wellicht stamt dit nog uit de 15^e eeuw, er lag hier toen een landbouwenclave: de Hertgang. Om de naastgelegen akkers te bevoeien met de vruchtbare modder van de Reusel werd deze wal doorgestoken. De Hertgang was tot het eind van de 19e eeuw een heerlijkheid. De boerderijen van deze heerlijkheid lagen te midden van onmetelijke heidevelden in het vruchtbare dal van de Reusel. Op de hogere delen langs de beek zijn oude groeiplaatsen van wintereiken- en beukenbos te vinden. Daar overheerst de adelaarsvaren, soms wel metershoog. Dit bos is belangrijk voor broedvogels van oud loofbos, zoals de middelste bonte specht. Veel oude bomen zijn begroeit met de klimop. Hoog in een boom zien we een boomklever omhoog en omlaag klimmen, we genieten van dit fraaie schouwspel. Helaas groeit ook de invasieve Japanse duizendknop hier weelderig. Hij wordt intensief bestreden, hoge stapels met uitgestoken planten liggen te rotten. Hier worden jonge loofbomen aangeplant, in de hoop dat de bladerkroon in de toekomst de zon tegenhoudt, zodat er geen ondergroei meer kan ontstaan.

Door het oude loofbos wandelen we terug naar den Bockenreijder, waar we nog even nagenieten met een drankje in het zonnetje op het terras. Ondanks dat we geen oranjetipjes zagen, onze doelsoort, was het toch weer een geweldig mooie wandeling. Tot een volgende keer!

Fia Grootzwagers

Verslag excursie Vogelwerkgroep Ken en Geniet Everdinger Waarden 27 april 2025

Op zondag 27 april vertrekken we met 17 personen richting Culemborg. Twee vaste deelnemers zijn er niet bij, Leny en Ad, heel jammer dat dat niet meer gaat! Het is prachtig weer! Dat belooft veel goeds...de blauwborst staat bij velen op het verlanglijstje.

Als we aankomen op de parkeerplaats horen we meteen al de zwartkop fluiten. Een goed begin. Lidwine vertelt over de historie van dit gebied. Tussen 2000 en 2006 zijn de uiterwaarden uitgegraven, ten behoeve van dijkverzwaring. Na de werkzaamheden werd het gebied

aan de natuur teruggegeven. De Everdinger Waarden zijn heel veelzijdig. Er zijn rietkragen, strangen (dit zijn nevengeulen, half dichtgeslibde restanten van de rivier), slikplaten, rivieroever, meidoornhagen, hooiland en moerasbos.

De uiterwaarden

We volgen het pad richting de voormalige uiterwaarden en horen en zien vink, tjiftjaf, winterkoning, fitis, tuinfluiter, putter en heel veel grasmussen. In de verte horen we de fazant en zien hem ook. Over de eerste anderhalve kilometer doen we bijna twee uur! We zien op het water kuifeend, fuut, aalscholver, kraakeend en we zien heel dichtbij een koekoek in een boom. En natuurlijk rietzanger, kleine karekiet en rietgors in de rietkragen. Op een paaltje zit een kneu te pronken. We steken een stuwijtje over en daar staat een lange bank waar we onze koffie opdrinken.

Tijd

Even is er twijfel hoe verder te lopen. We besluiten de hele route te volgen, maar moeten een beetje gaan doorstappen, niet meer stilstaan voor grasmus en fitis.... Want de grote rietkragen moeten nog komen en daar hopen we op de blauwborst...!

Pauze

We lopen over een smal pad en enkelen van ons zien een bruine vogel overvliegen en denken dat het een roofvogel is...maar welke...? Dan wordt er geroepen dat het een roerdomp is...Waow, dat is heel erg leuk!

Meeuwen

Eric, de meeuwenkenner, ziet de kleine mantelmeeuw, kokmeeuw en zilvermeeuw. Cetti's zanger laat zich natuurlijk ook goed horen. Ook de snor horen we. Aan de randen van het grote water ziet Cees (Fijn dat je er weer bij bent Cees!) de oeverloper door de scoop. En dan is daar de blauwborst! Prachtig met zijn oranje staart gespreid. Jeroen is zó enthousiast, dat hij hem bijna verjaagt! Maar hij roept zo hard voor Henny, die de blauwborst zo graag wil zien. Gelukt dus!

Toerisme

We komen op de dijk, waar het enorm druk is met fietsers, auto's en heel veel motoren. Ieder z'n hobby natuurlijk... Een klein stukje dijk en dan gaan we weer naar beneden, we lopen achter het fort om. Daar is een grote weide waar later in het seizoen

orchideeën staan.

Marlieke en Jantine blijven op de dijk wachten, we halen ze later op. We komen weer uit bij de bank en lopen terug naar de auto's. Zien nog een buizerd. Lidwine heeft een lijst met 59 soorten! Echt fantastisch. Als we in de auto zitten horen we dat er nog iemand een ekster gezien had...60 dus!

Heerlijkheid

We gaan naar de Heerlijkheid Mariëngaard, waar we allemaal een kleine schok krijgen van de enorme drukte. Parkeerterrein helemaal vol. We kunnen de auto's kwijt op een weide en melden ons in het pannenkoekenrestaurant. Een lange tafel achterin. Prima. Koffie met taart, broodjes Baron en Abdij, Soep met en zonder ballen en uitsmijter met "sunny side up" dooiers. Heerlijk allemaal.

Terugreis

Een beetje rozig van de zon rijden we weer naar

Dongen. Wat een heerlijke dag. Onze volgende excursie gaat naar natuurreervaten de Berk en Strijpen bij Etten-Leur. Bij onze voorbereiding stonden we oog in oog met een lepelaar en zagen we de blauwborst op z'n mooist. Het is een prachtig gebied.

Dus hopelijk tot ziens op zaterdag 31 mei!

Groeten, Lidwine en Annemiek.

Vogelpraatje

Wilheminakanaal

En dan is het weer voorjaar en staat ons Hoefblad weer voor een nieuwe editie. Vandaag fietste ik terug vanuit mijn werk langs het Wilheminakanaal en was me aan het bedenken wat ik deze keer in mijn column zou gaan schrijven. Vele vogels zijn weer terug gekomen uit Afrika of andere warme oorden. Maar helaas door tijdgebrek ben ik nog niet aan toegekomen om de blauwborst, grasmus, zwartkop, tiftjaf en andere overwinteraars te gaan bewonderen. Wat ik toen nog niet kon bedenken is dat ik 10 minuten later zowaar een mandarijneend langs het fietspad zou tegenkomen.

Mandarijneend

Halverwege Tilburg – Dongen zag ik een mandarijneend rustig aan het foerageren in de graskant van het Wilhelminakanaal. Wow, dat is nog eens een gave verrassing als je rustig uit je werkt komt fietsen en inspiratie aan het zoeken bent voor een column

😊.

De mandarijneend is een watervogel die hier van nature niet voor komt. De oorsprong ligt in Oost-Azië. Denk aan landen als China, Korea, Oost-Siberië en Japan. En rond 1970 is deze mooie sierwatervogel in Nederland gekomen. De exemplaren die wij hier tegenkomen zijn dan ook nazaten van ontsnapte of losgelaten mandarijneenden die hier zijn gaan broeden. En dat lijkt hem goed te bevallen in de Nederlandse natuur, want in de loop der jaren zijn er inmiddels enkele honderden broedparen. Schattingen variëren van 200 tot 400 broedparen. Dit in tegenstelling tot in China en Korea waar de mandarijneend een bedreigde diersoort is geworden.

Vreemdganger

Het mannetje valt natuurlijk enorm op met zijn bontgekleurde verenkleed met de oranje kop en een brede witte wenkbrauwstreep. Aan de keel zitten orangerode veertjes. De borst is paars, groen en koperkleurig, de buik wit en de staart olijfbroin. De snavel is rood en de punt is witroze. De ogen zijn donkerbruin en de poten zijn oranjegeel. Wat verder opvalt zijn de oranje/roodbruine vanen, die als een soort zeilen op zijn rug staan. Wat een prachtige verschijning is het toch!

Het vrouwtje, is zoals vaak bij eenden, een stuk minder opvallend met haar bruine of bruingrijze verenkleed. De kop is grijs en een witte ring rond de ogen, die naar achteren gaat als een dun lijntje. De buik is wit en de snavel is grijs tot grijsachtig rood. De poten zijn olijfbroin of geel van kleur. Zou het mannetje mandarijneend op de foto vreemdgaan

Voortplanting

Mandarijneenden bouwen hun nesten in holle bomen en doen dit vaak hoog in de bomen. De broedtijd is van april tot juni en ze leggen 8 tot soms zelfs 15 eieren. Het vrouwtje legt iedere dag één ei

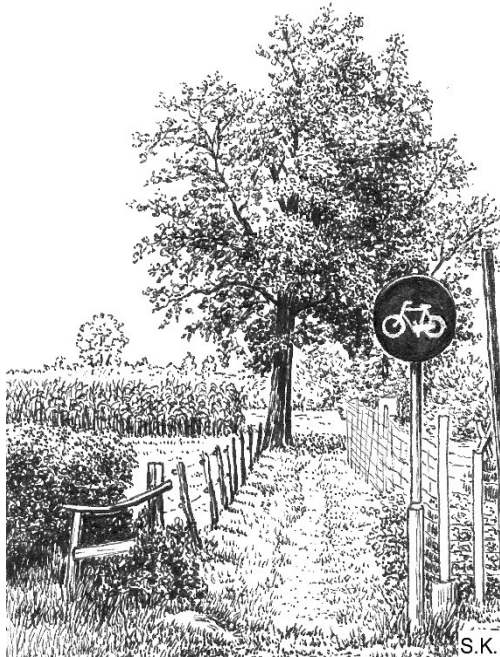
en ze verlaat het nest alleen even om wat te eten en te drinken. Na een maand komen de eieren uit en opvallend is dat de jongen al vaak na één dag het nest verlaten en vliegen na ca 2 maanden al mee. De kuikens zijn voornamelijk bruin, maar hebben een gele borst en gele wangen.

Voedsel

Mandarijneenden eten in de zomer veelal waterinsecten. Plantaardig materiaal eten ze het gehele jaar. Wat staat er nog meer op het menu: zaden, noten, slakken, regenwormen, kleine visjes en kikkertjes.

Roland Commandeur

Fietstochteninformatie

De Piet in het groen fietstocht van 7 juni gaat naar Oosterhout - Den Hout - natuurgebied polder Terheijden - haven Terheijden - Wagenberg - natuurgebied polder Zonzeel - Hoge Zwaluwe - Made - Geertruidenberg - oranje polder - oosterhout - Dongen.

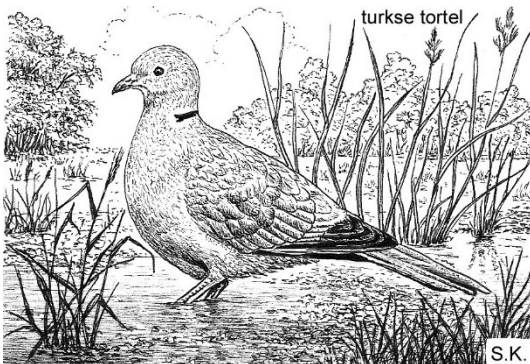
Onze tweede tocht op 30 augustus gaat naar S-Gravenmoer - Waspik - fietspad Langstraat - Waalwijk - Drunen - oude Zeedijk met de mooie wielen - Eendenkooi Ter Kwak - Oud Heusden - Herpt - Hedikhuizen - Haarsteeg - Vlijmen - Drunen - Waalwijk - Kaatsheuvel - De Moer - Dongen.

Voor ieder die mee fietst hanteren we de volgende regels.

We starten met alle tochten om 10 uur bij de Salamander. Met terugkomst beëindigen we deze tochten op de grens van Dongen. Om de 10 km houden we een korte stop. Tussen de 15 en 20 km houden we een stop bij een horeca gelegenheid voor een kop koffie. Rond de 30 km lunch bij een horeca. (Dit alleen bij de Piet in het Groen fietstocht). Bij de tocht in augustus eten we dan een boterham onderweg. Beide tochten sluiten we af bij een horeca voor een drankje. De gemiddelde snelheid waarmee wij fietsen is 15 km per uur. Totale fiets afstand bedraagt tussen 50 en 60 km. Voor goed zicht zetten we de dag verlichting van de fiets aan. Eenvoudige fietsreparatie kunnen evt. door de begeleiding verholpen worden. Voor alle andere problemen aan de fiets ben je zelf verantwoordelijkheid.

De fietsgidsen wensen aan alle deelnemers een fijne en gezellige fietstocht.

soort jungle gevoel

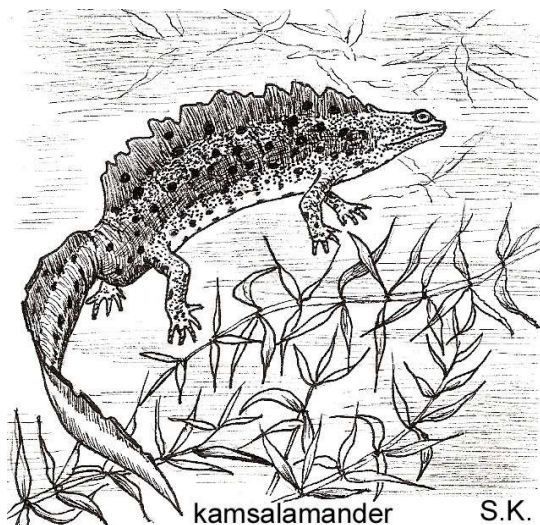
Een streptopelia decaocto /turkse tortel dus, heeft mijn kerstboom, jaren geleden geplaatst met wortel 🥕 you know. uitgekozen tot huwelijkse plannen. Koerende en roepende probeert ie een vrouw in zijn plan binnen te krijgen. Merkbaar is dat de roep hoe uniform de uiterlijkheden ook zijn net iets anders zijn, dan die van zijn rivaal even verderop. Deze

heeft aan 't eind nog één extra oe.... Net leek ik in de jungle te vertoeven toen ook de houtduif zijn mooie diepe roep liet klinken. De tortel kwam even later enigszins verstoord uit zijn kerstboom en vloog een rondje, om dan weer terug in zijn boom de lokroep aan te heffen. Voorover gebogen slaand met de slagpennen, de hoop nieuwe adem inblazend op huwelijks geluk. En mij stilstaand bij de heg, doet genieten van zijn roep. Een blij gevoel dat ik ooit de kerstboom zijn tweede leven heb gegund en de tortel, juist zijn huwelijksplek.

Pieter

Vijf soorten salamanders en mijn ervaringen hiermee

Toen ik pas lid was van de Dongense natuurvereniging Ken en Geniet werd mij door de toenmalige voorzitter Tiest van der Heijden gevraagd of ik niet eens een stukje kon schrijven voor het Hoefblad over salamanders. Ik had toen al wat ervaring met

kamsalamander

S.K.

salamanders en kort nadat ik in Dongen kwam wonen zijn mijn salamanders vanuit mijn ouderlijke woning in Breda ook naar Dongen verhuisd.

Ik heb toen een vijftal artikeltjes geschreven voor het Hoefblad, dat toen nog zes keer per jaar verscheen en in elk artikel heb ik per salamandersoort - Nederland kende vijf salamandersoorten - de levenswijze en de bijzonderheden van deze soorten beschreven en de artikeltjes waren voorzien van zelfgemaakte tekeningen.

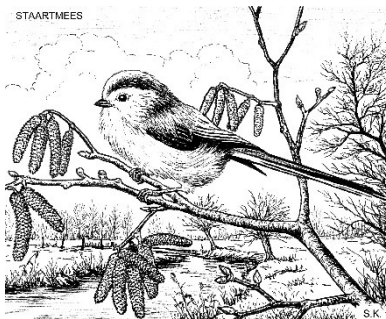
Inmiddels zijn we ruim veertig jaar verder en vanuit de redactie is het idee ontstaan deze artikeltjes nog eens in het Hoefblad te plaatsen. Ik heb daar even over moeten nadenken en het leek me beter om de artikeltjes per soort opnieuw te schrijven en daarin ook te verwerken mijn persoonlijke ervaringen welke ik de afgelopen zestig jaar met deze salamanders heb gehad.

Mijn bedoeling is dat het dus meer wordt dan louter een beschrijving van het uiterlijk en de levenswijze van de soorten en het noemen van de streken van het land waar deze soorten wel of niet voor komen. Ook mijn ervaringen met de salamanders vanaf mijn kinderjaren krijgen in de artikels de aandacht en verder zullen er tal van foto's zijn waarmee de artikeltjes worden geïllustreerd.

In het volgende Hoefblad zal dus het eerste artikeltje verschijnen over mijn salamanders, gevolgd door nog vier artikeltjes over de andere salamandersoorten.

Jos van Dongen.

Staartmeesjes

Twee staartmeesjes zaten vanmiddag te rommelen in de oude kerstboom. Plots werd het me duidelijk, ze verzamelen spinrag om een nest te maken. Paar jaar geleden deden ze dat ook. Een intensief proces. Resultaat een bol van spinrag en korstmossen. Op laatst de bekleding in de vorm van kippen veertjes bij de camping vandaan. Eén veer iets te groot voor het kunstwerk stak triomfantelijk uit de

invliegopening. Helaas om reden onduidelijk stopte de gezinsuitbreiding toen de kraamkamer af was. Het mooie nest bleef als stille getuige nog maanden hangen en mogelijk hebben anderen het langzaam gesloopt. Enkele plukken hingen tot lang na de huur opzegging in de spar. Mijn doen hopen op terugkomst.

Pieter

MEIKEVER

Tja mei is eigenlijk alweer voorbij als u dit leest, toch een kort verhaaltje over de meikever, gewoon omdat we die afgelopen maand veel zagen.

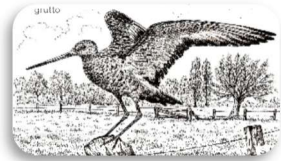
De meikever (*Melolontha Melolontha*) is een middelgrote kever die vooral in de lente actief is. Hij heeft een kastanjebruine kleur, een fijn behaard lichaam en opvallende, waaierachtige antennes. De larven, ook wel engerlingen genoemd, leven ondergronds en kunnen aanzienlijke schade aan gewassen veroorzaken door zich te voeden met wortels.

Levenscyclus

Interessant genoeg heeft de meikever een levenscyclus van drie tot vier jaar, waarbij hij het grootste deel van zijn leven als larve doorbrengt. In sommige jaren kan er een piek in de populatie zijn, wat bekend staat als een meikeverjaar. Eigenlijk net als dit jaar dus, steenuilen zijn er maar wat blij mee, die voeden hun jongen onder andere met meikevers, ze vliegen dan af en aan. Vroeger noemden we hem mulder, gelukkig worden ze niet meer gevangen en in een luciferdoosje gedaan. In het verleden bond men een touwtje aan hun poten en liet de kever zo rond vliegen, nu onvoorstelbaar.

programma

Zondag 25 mei: Autotocht van een halve dag naar de Hoevens en het Ooievaarsnest bij Alphen. Tegen de Regte Hei ligt een mooi wandelgebied, een klein landgoed De Hoevens. Voorheen een landbouwbedrijf, nu in beheer als natuurgebied, met een natuurbegraafplaats, een natuurkampeerplaats, vlonderpad enz. Jos van Dongen is de gids van de dag en zal uw daar veel meer over gaan vertellen.
Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 20 mei 19:00 uur.

Zaterdag 7 juni: Fietstocht van een hele dag, men noemt de tocht de Piet in "t Groenfietstocht, dit ter ere van deze voormalige gids welke tientallen jaren de tochten begeleidde. De tocht gaat naar Oosterhout - Den Hout - natuurgebied polder Terheijden - haven Terheijden - Wagenberg - natuurgebied polder Zonzeel - Hoge Zwaluwe - Made - Geertruidenberg - oranje polder - Oosterhout - Dongen. De fietsgroep zorgt onderweg voor een aanlegadres, dit voor de lunch. Zie ook pagina 37 van dit Hoefblad.
Vertrek 10:00 uur, opgeven voor dinsdag 3 juni 19:00 uur.

Zaterdag 21 juni: Autotocht van een halve dag naar natuurgebied de Brand bij Udenhout, althans dat is de bedoeling, is het te nat, dan gaan we naar de Logtse Velden. Beide gebieden zijn bijzonder rijk aan vlinders, Fia Grootzwagers weet u daar veel meer over te vertellen. De rijkdom aan insecten is te danken aan de variatie aan planten en de kleinschaligheid van het gebied. Door de constante vochtigheid van de grond krijg je vanzelf de goede voorwaarden voor een bloemrijk gebied en daar komen dan weer de vlinders en vogels op af. De Brand is een gebied van Brabants Landschap en met name belangrijk als plek voor de boomkijkers.
Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 17 juni 19:00 uur.

Zaterdag 5 juli: Autotocht van een halve dag naar de Leemputten bij Biezenmortel. Het gebied staat bekend om de populatie boomkijkers die hier voor komen. Natuurlijk kunnen we geen garantie geven, de kikkertjes komen nu eenmaal tevoorschijn bij wat meer zon. Brabants Landschap beheert dit gebied, met een oeverzwaluwkolonie, vele soorten planten en hun bezoekers o.a. vlinders. Christ Grootzwagers zal u rond leiden en er alles over gaan vertellen.
Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 1 juli 19:00 uur.

Zaterdag 12 juli: Deze keer geen tocht, maar wel bent u welkom tijdens onze open dag van Natuurtuin Kandoel. In de tuin staat een rondwandeling aangegeven, waarbij u de gehele tuin te zien krijgt. Diverse mensen van de tuinwerkgroep zullen aanwezig zijn, om uw eventuele vragen te beantwoorden. Verder is de Bijenstand van Ambrosius te bezoeken, leden van deze vereniging zullen u graag te woord staan over de imkerij. Vanaf 10:00 uur is de tuin open tot 15:00 uur. Natuurlijk staan er op diverse plekken picknickbanken, waar u even kunt gaan zitten. Drinken en wat te eten zult u echter zelf moeten verzorgen. Komt u met de auto, dan graag parkeren bij het parkeervak naast de sporthal aan de Doelstraat.

Zaterdag 19 juli: Autotocht van een halve dag naar de Broekeling bij Esbeek, we maken een wandeling in het teken van Andreas Schotel. De Broekeling is een uniek ven dat deel uitmaakt van de Andreas Schotel wandelroute in Esbeek. Deze route combineert kunst en natuur, geïnspireerd door het werk van Andreas Schotel, een kunstenaar die het leven van boeren en landarbeiders in Brabant vastlegde. Langs de route kom je levensgrote sculpturen tegen, waaronder een kunstwerk van badende vrouwen in het Broekeling, een verwijzing naar Schotels fascinatie voor het alledaagse leven. Toon Thielen is uw begeleider tijdens deze wandeling. Vertrek 9:00 uur, opgeven voor dinsdag 15 juli 19:00 uur.

Zaterdag 2 augustus: Autotocht van een halve dag over de Regte Heide bij Riel, Fia Grootzwagers zal u meer gaan vertellen over dit prachtige heidegebied, waar ook de Ley doorheen stroomt. Hier komen vele soorten planten voor, met natuurlijk ook hun bezoekers onder andere vlinders. Verder komen er tal van bijzondere vogels voor, grauwe klauwier, geelgors, bonte vliegenvanger enz. Maar dat moet u zelf maar komen ontdekken. Het gebied wordt beheert door Brabants Landschap. Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 29 juli 19:00 uur.

Zaterdag 16 augustus: Autotocht van een halve dag naar de Dullaert bij Sprang Capelle, met als gids Peter Verschure. De Dullaert maakt deel uit van het unieke slagenlandschap van De Langstraat. Dit landschap is gevormd door eeuwenlange turfwinning, waarbij smalle, langgerekte percelen ontstaan. Het gebied is een moerasachtig natuurreserveaat, waar je bijzondere flora en fauna kunt tegenkomen. Staatsbosbeheer beheert het gebied en werkt eraan om verschillende natuurreservaten, zoals Den Dulver, Den Dullaert en het Labbegat, met elkaar te verbinden. Vertrek 9:00 uur, opgeven voor dinsdag 12 augustus 19:00 uur.

Zaterdag 30 augustus: Fietstocht deze gaat naar S-Gravenmoer - Waspik - fietspad Langstraat - Waalwijk - Drunen - oude Zeedijk met de mooie wielen - Eendenkooi Ter Kwak - Oud Heusden - Herpt - Hedikhuizen - Haarsteeg - Vlijmen - Drunen - Waalwijk - Kaatsheuvel - De Moer – Dongen. Deze keer dient u zelf voor uw lunch te zorgen,

wel leggen we na afloop nog even aan voor een drankje. Zie ook pagina 37 van dit Hoefblad.

Vertrek 10:00 uur, opgeven voor dinsdag 26 augustus 19:00 uur.

Zondag 14 september: Autotocht van een halve dag naar Ossegoor bij Chaam, met als gids Jos van Dongen. Het Ossengoor is een prachtig ven dat diep verscholen ligt in de Chaamse Bossen. Dit gebied was vroeger een weiland, maar staat nu al jaren onder water, waardoor de flora en fauna zich hebben aangepast. Verdwenen plantensoorten zijn teruggekeerd, en het ven is nu een thuis voor watervogels, libellen en waterjuffers. De wandeling voert je over slingerende bospaadjes, langs dennen, eiken, kastanjebomen en beuken, en bieden indrukwekkende uitzichten over het ven. Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 9 september 19:00 uur.

Zaterdag 27 september: Autotocht van een halve dag naar Landgoed de Baest, bij de Heilige Eik in Oirschot. De Kapel van de Heilige Eik is een historisch bedevaartsoord in Oirschot, gelegen in het dal van de Beerze, ten noorden van Landgoed Baest. Landgoed Baest is een historisch landgoed in Oirschot, Noord-Brabant, en wordt beschouwd als een van de mooiste en oudste landgoederen van de regio. Het landgoed beslaat 500 hectare en bestaat uit bossen, lanen, weilanden en de rivierloop van de Beerzen. Christ Grootzwagers maakt samen met u deze ronde door het gebied. Vertrek 8:00 uur, opgeven voor dinsdag 23 september 19:00 uur.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstraat 50, tel. 0162-313858 En bij: Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mob.) 06-10120230

Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@outlook.com

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Als dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie. Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

PRIVACYVERKLARING

De volledige versie van de privacyverklaring kunt u vinden op de website www.ke-nengeniet.nl

MEDEDELINGEN

Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Dhr. Ruud Snoeren, mevr. R. Smits, dhr. Jeroen van Dongen, mevr. Karin Woelders, mevr. Manuela Richards

Overleden:

Mevr Riet van den Reijen v.d. Ouweland.

LIDMAATSCHAP

De contributie bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend. Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand. Minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep:
uil@kenengienet.nl

Thieu Verharen
Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 06-37626619

Nestkasten verkoop:

Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50, Dongen
Tel. 0162-313858

Vlinderwerkgroep:
vlinder@kenengienet.nl

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47, Dongen
Tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel:

Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

Vogelwerkgroep

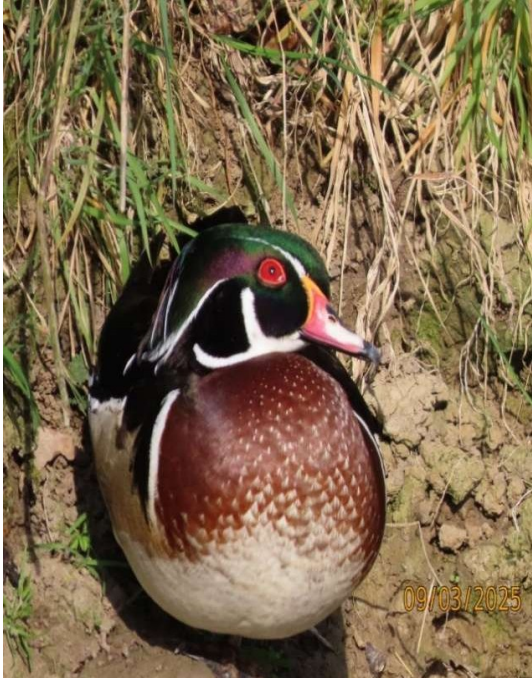
Lidwine van Dijck
Tel. 06-23394147

Fotobijdrage

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op de achterkant. Hebt u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 augustus naar hoefblad@kenengienet.nl en u weet delen is leuk. Beschrijf wat u gefotografeerd hebt en waar.

Schrijftalent

Schrijf ook eens een verslag of over een natuurbeleving, we plaatsen het graag in ons Hoefblad, tekst wordt door ons als redactie eventueel gecorrigeerd.

Carolina eend Jan van der Weide

Kamsalamander Jos van Dongen

Canadese gans Rita van Dongen

Dotterbloem Kandoel Mai Knapen

